

Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος για την πνευματική προσέγγιση της επιστήμης (Μιλτιάδης Βάντσος, Αν. Καθηγητής ΑΠΘ)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=161186>]

γ. Η επιστημονική έρευνα πρέπει να υπόκειται σε ηθικές αρχές

Καθώς λοιπόν τα επιτεύγματα της επιστήμης μπορεί να είναι ευεργετικά η και πολύ επικίνδυνα για τον άνθρωπο, η Σύνοδος επισημαίνει την ανάγκη ορθής οριοθέτησης της ελευθερίας. Ο επιστήμονας είναι ελεύθερος να ερευνά, αλλά οφείλει να αξιολογεί την πορεία της έρευνας και να τη διακόπτει, όταν παραβιάζονται βασικές χριστιανικές και ανθρωπιστικές αρχές[13]. Προς τεκμηρίωση της θέσης αυτής παρατίθενται στο κείμενο της συνόδου δύο χωρία, ένα του αποστόλου Παύλου και ένα του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου: «Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ’ οὐ πάντα συμφέρει»[14] και «το καλόν οὐ καλόν, όταν μὴ καλῶς γίνηται»[15]. Με το χωρίο του αποστόλου Παύλου δίνεται μια σαφής απάντηση στο θεμελιώδες ερώτημα που αντιμετωπίζει η βιοηθική και συγκεκριμένα, αν το επιστημονικά εφικτό είναι πάντα ηθικά ορθό και προς το συμφέρον του ανθρώπου. Η απάντηση είναι αρνητική και η αιτιολογία δίνεται από το χωρίο του αγίου Γρηγορίου. Ακόμα και αν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα είναι καλό, παύει να είναι καλό και συμφέρον, όταν πραγματοποιείται με ανήθικο τρόπο. Η χριστιανική αυτή θεώρηση έρχεται συχνά σε αντίθεση με τη σύγχρονη κοσμική θεώρηση, σύμφωνα με την οποία το συμφέρον του ανθρώπου κατανοείται πρωτίστως ως προς τη

σωματική υγεία και την οικονομία. Στο πλαίσιο μάλιστα του σύγχρονου επιστημονικού, εθνικού και οικονομικού ανταγωνισμού προβάλλεται η άποψη ότι η διακοπή της επιστημονικής έρευνας και η απώλεια των πιθανών εφαρμογών της δεν αποτελεί ρεαλιστική επιλογή, καθώς η έρευνα θα πραγματοποιηθεί τελικά από άλλους επιστήμονες, οι οποίοι και θα αποκομίσουν για τις κοινωνίες τους σημαντικά οφέλη. Έτσι δημιουργείται η εντύπωση ότι η σύγχρονη βιοηθική δεν στοχεύει πραγματικά στην ηθική αξιολόγηση με σκοπό να δεχθεί ή να απορρίψει την έρευνα και τις εφαρμογές της, αλλά μάλλον σε μια προσέγγιση, που αμβλύνει τους ηθικούς ενδοιασμούς και προετοιμάζει την κοινωνία για την αποδοχή της[16].

δ. Η αναγκαιότητα μιας πνευματικής προσέγγισης

Ενώ οι κίνδυνοι από την πρόοδο της επιστήμης και της τεχνολογίας είναι πολλοί και εξόχως σημαντικοί, η Σύνοδος διαπιστώνει ότι ο σύγχρονος άνθρωπος διακατέχεται από διάχυτο ενθουσιασμό για τις επιστημονικές εξελίξεις, ιδιαιτέρως μάλιστα για αυτές στο χώρο της βιολογίας, της γενετικής και της νευροφυσιολογίας του εγκεφάλου[17]. Η απολύτως θετική αυτή στάση δεν οφείλεται, κατά την εκτίμηση της συνόδου, σε άγνοια των πιθανών κινδύνων. Ο άνθρωπος γνωρίζει καλά τους κινδύνους, και όμως, συνεχίζει να ενεργεί σαν να μην τους γνώριζε[18]. Μια πιθανή ερμηνεία της στάσης αυτής είναι, κατά την άποψή μας, η απεριόριστη εμπιστοσύνη με την οποία πλέον ο άνθρωπος περιβάλλει σήμερα την επιστήμη. Γνωρίζει καλά ότι οι εξελίξεις ενέχουν σοβαρούς κινδύνους, πιστεύει ωστόσο ότι η επιστήμη θα ανακαλύψει οπωσδήποτε τρόπους για να αποτρέψει τους κινδύνους αυτούς. Η πεποίθηση αυτή συχνά μάλιστα δύσκολα

διακρίνεται από την αλαζονική εντύπωση ότι ο άνθρωπος καθίσταται πλέον κύριος της ζωής και του θανάτου. Η εμπιστοσύνη στην επιστήμη είναι βέβαια σε κάποιο βαθμό κατανοητή, καθώς οικοδομήθηκε στα εντυπωσιακά επιτεύγματα των τελευταίων δεκαετιών, δεν πρέπει όμως να παραγνωρίζεται ότι ο άνθρωπος εξακολουθεί να μην γνωρίζει πολλά για τον εαυτό του και τον κόσμο, ότι ως κτιστό ον διαθέτει περιορισμένες δυνάμεις και η υποτίμηση των κινδύνων συχνά αποβαίνει επιζήμια.

Όποια και αν είναι πάντως η αιτία του ενθουσιασμού για τις επιστημονικές εξελίξεις, το γεγονός ότι ο άνθρωπος συνεχίζει να ενεργεί σαν να μην γνωρίζει τους κινδύνους καθιστά την αναγκαιότητα μιας πνευματικής προσέγγισης ακόμα περισσότερο επιτακτική. Η αναγκαιότητα αυτή τεκμηριώνεται στο κείμενο της συνόδου ως εξής: «*Η επιστήμη, από τήν ιδίαν την φύσιν της, δεν διαθέτει δυστυχώς τα αναγκαία μέσα δια την πρόληψιν και την θεραπείαν πολλών εκ των προβλημάτων, τα οποία προκαλεί αμέσως η εμμέσως. Η επιστημονική γνώσις δεν κινητοποιεί τήν ηθικήν βούλησιν του ανθρώπου, ο οποίος, καίτοι γνωρίζει τους κινδύνους, συνεχίζει να δρα ως εάν δέν εγνώριζεν. Η απάντησις εις τα σοβαρά υπαρξιακά και ηθικά προβλήματα του ανθρώπου και εις το αιώνιον νόημα της ζωής αυτού και του κόσμου, δεν είναι δυνατόν να δοθή χωρίς μίαν πνευματικήν προσέγγισιν*»[19].

[Συνεχίζεται]

[13] *Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις τον σύγχρονον κόσμον*, παράγρ. ΣΤ11.

[14] Α΄ Κορ. 6, 12.

[15] Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος Θεολογικός Α΄, 4. PG 36, 16C.

[16] Μιλτιάδη Βάντσου, «*Η χριστιανική προσέγγιση της βιοηθικής στην πολυπολιτισμική κοινωνία*», σε: *Analecta Catholica* 2 (2013) 115.

[17] *Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, παράγρ. 12.

[18] Ο.π., παράγρ. 11.

[19] *Μήνυμα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, παράγρ. 7.